

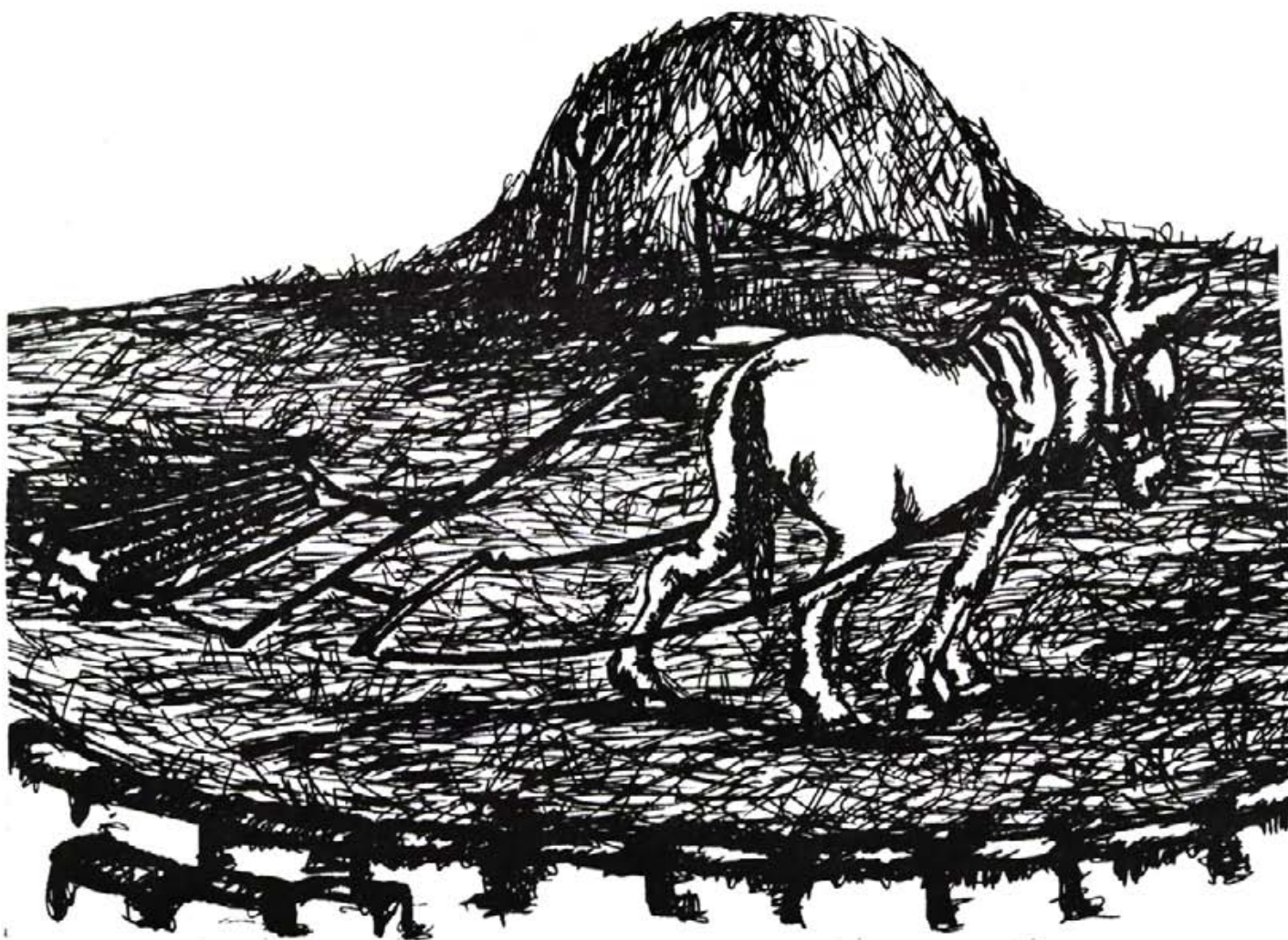
SANTA BÀRBARA

full parroquial

Vilafranca de Bonany

Dep.Leg. PM 26-1980, nòm. 14, 5-VII-1981

**SI NO FOS P'ES CARRETÓ
QUE VA DARRERA, DARRERA
NO HI HAURIA CAP SOMERA
QUE BATES UN CAVALLO**

COMPARANÇA

Amb motiu de ses eleccions presidencials franceses, ha recobrat actualitat aquell anomenat present de ses perles, que diuen va fer s'Emperador Bokassa a es sortit - President francès. Oportunament es mitjans d'informació han explicat fil per randa sa corrupció i abusos comesos per aqueix Emperador i demés dictadures africanes, recentment derrocades. Pot ser - que no siguin tots es mandataris que governin amb tanta de tirania com en Bocassa; no obstant es pot assegurar que fins ara no tenim notícies de cap dictador - que hagi tingut mai es més mínim respecte a sa dignitat i vida de ses persones. Encara que siguin embafoses ses comparacions, que cadascú recordi es seu poble, sa seva petita història i dir a ses rèmores de torn que es passen es dia tirant pestes a sa democràcia, demanant sa vinguda d'un nou amo (per evitar infarts - que no sigui de signe contrari) que sa nostra dictadura, com ses africanes, no va esser excepció; amb es seus empresonaments, ses seves tupades i oli de ricí. Desgraciadament també hi va haver es - seus desaparescuts, que alguns familiars ja només varen poder resar i plorar davant ses seves robes, lo més estimat per ells ja no hi era. Això és sa verdadera estampa de ses dictadures, això és sa - gran moralitat dels terroristes i es - "golpistes" que diuen esser es salvadors de sa Pàtria. Com tot té es seu fi es va acabar sa dictadura i vingué sa democràcia, sense persecucions ni amenaces, res s'havia oblidat, però tot s'havia perdonat. Un des - grans mèrits des vertaders demòcrates és aquest: saber perdonar.

Es pretensió de tots es que realment tenim sentiments democràtics, no guardar - rancor ni ressentiments contra ningú. Fins i tot són motiu de compassió aquelles persones causants d'aquests anomenats excessos, deixats ara tot sols amb sa seva consciència i es seus remordiments.

Molt sovint es demana de que no s'ha de recordar es passat, i que tot ha de quedar oblidat, això a més de ser un doi, és demanar l'impossible. Aquests fets ja són història, i mai es podran oblidar, el que pot ser, i ha de ser, és pensar sense malícia, donant detallada informació d'aquella gran tragèdia, per evitar a es qui vénen darrera nosaltres repetir ses mateixes equivocacions nostres que som tots llavors que ens hem d'arrepentir.

Intensifiquem ets esforços per consolidar sa democràcia i rebutjar sa dictadura; que es sacrificis imposats per - "golpistes" i terroristes són massa dolorosos per conseguir es seus propòsits. Constantment les recordarem que per molt que cridin i pregonin es seu gran amor a sa Pàtria, encara no està escrit que ningú es pugui apropiat de sa vida d'una altra persona.

Bartomeu Estrany

diada de ball de bot

Feia llarg temps que se'ns va ocórrer la idea d'una excursió, tots els qui ha-
viem anat, setmana a setmana, a revivre
el ball mallorquí, aquest ball tan nos-
tre, tan arrelat a la nostra terra, tan
estimat, i que d'un temps a ara, es veu
reviscolar, es veu néixer altra vegada.
Aquell dematí de primavera, hi havia un
garrit estol de jovent d'ambdós sexes,
carregats de senalles, fent cua per pu-
jar a l'autocar. Pujàrem, partírem...
El camí fou prou bell, férem mamballetes
cridàrem, entonàrem cançons, respiràrem
alegria.

La carretera s'elevava fent voltes airo-
ses, cap a la part de Cala Rajada. Pu-
jant més amunt, pinars, aquells pins vo-
ra la ruta, les muntanyes, de línies -
suaves, i al fons, l'aigua que guaitava i
desapareixia dels ulls, com si no la po-
guéssim aglapir.

Arribàrem a la costa, la platja es tro-
bava enrevoltada de bosc, es podia veu-
re la gent allargada damunt l'arena.
El sol es feia sentir fortament, sota
un cel obert, amb quatre núvols blan-
quinosos, d'un blanc net.

Ens refrescàrem dins de la clara aigua
de Cala Agulla, fins que arribà l'hora
de dinar.

Descobrírem un lloc, baix els pins, on
assaciàrem la fam i descansàrem.

Passades unes hores, començà el ball,
la música es podia sentir per tot el re-
dol, el so particular de les castanye-
tes, la guitarra, i allà estàvem nosal-
tres, i altre gent que va venir a veure
la petita festa, que sense adonar-nos
havíem montat, dins un escenari inigua-
lable.

Aquella gent desconeguda, que de sobte
havia aparegut, que ens fotografiava,
ens aplaudia, anaren entrant dins aquell
goig on nosaltres ens havíem anat ficant
això féu adonar-me lo molt que agrada el
ball de bot, diguem més clar el ball ma-
llorquí.

A mitjan capvespre finí l'excursió tor-
nàrem de cap a la vila, un poc més tran-
quils, els ulls es tancaren baig el so
de la música, mentre el sol, gros i ma-
gestuós es ponía...

Margarida Oliver

s'ha casat en joan not...

Des de que aquesta revista va sortir a es carrer en Joan hi ha estat present, ell ha estat, juntament amb un grup de companys, es promotor, es director, s'ànima. Treballant amb eficàcia, tira a tira, sense afluixar.

Li desitjam a ell i a la seva simpàtica esposa molta, i mlt's d'anys de felicitat.

Esperam que, una vegada normalitzada la seva nova vida, i malgrat que el seu nou domicili sigui a Ca'n Picafort, no repari esforços en continuar la seva tasca, tan necessària per aquest Full, i una setmana al mes la dediqui a sa canfecció de sa revista.

Sa Redacció

GLOSES POPULARS

Per l'amo en Toni Salero

M'han demanat per favor
per explicar una història
i jo tenc a dins sa memòria
per donar explicació

Un temps no sabiem lletra
ni fer comptes, ni llegir
un poc parlar en mallorquí
i cap paraula condreta.

Hi havia molta "miseri"
pocs doblers, feina i talent
i sols no hi havia present,
per algun cas d'accident,
tomba en es cementeri.

Anàvem molt retressats
i poc a poc s'arreglà
vàrem prendre de conrar
tot eren betzers i macs.

Hi havia arades de fusta
per ses terres cultivar
i solia congriar
betzers i llevar de puça.

Vàrem posar arada amb pala
i ja anava millor
i ses arrels de p'les conró
que molt més ja les tallava.

senzillament :

!VIURE!

Si volgués aglapir amb dues paraules tot lo que vull d'uns anys d'estar amb veltros serien aquestes: VIURE PLEGATS. I res més. I tot. Sense problemes per fer sermons o haver de demostrar lo molt o poc que un sap. Sinó que només VIURE. Un viure de cada dia, un viure de treballs i d'il·lusions, de sembrar i créixer, un viure d'asseure i de caminar. Un viure per anar donant lo que un viu i no lo que "toca dir", un viure per anar agafant tot el viure que t'arriba de tots els costats. I un viure PLEGATS, que és lo més necessari i -a voltes- també bastant difícil. Plegats que m'exigeix acostament, sense diferències, sense distincions (amb tot cas, pels més petits, pels més necessitats...!). Plegats que m'empeny a més - igualtat i solidaritat. Plegats com a - poble, trepitjant junts una mateixa terra, agafant el fang que cadascú som per anar fent l'home-nou, l'home-solidari-de-tots. Plegats per anar creant aquesta petita església que voldríem: església on tots, plegats/junts/solidaris/germans, anam dient i escoltant el viure bo, just, humà d'una gent que també empelta aquesta humanitat a la terra humana de Jesús i des d'ell vol fer -volem intentar- realitat el somni tant desitjat: ésser bons a una terra bona per a tothom.

I en aquesta terra sí que hi podrem viure. Entre tots, plegats, l'haurem feta possible.

Senzillament, visquent plegats.

Toni Garau Garau

cultura

Són dignes d'una felicitació i alabança les alumnes vilafranqueres, Antònia Bauzà Arjona, Margalida Bauzà Bover, Catalina Garí Estrany i Margalida Mascaró Sansó, pel seu treball històric "VILAFRANCA DE BONANY". L'obra consta de 16 fols, 11 dibuixos, i un pla general del poble. Per a la seva confecció s'han consultat les dues històries existents, la del P. Andreu i la del P. Nicolau. També va inclòs el testimoni oral de Guillem Barceló Garí i Bartomeu Estrany Morlà. La joventut de la vila està d'enhorabona i ben bé se li poden aplicar unes paraules que en el seu dia pronuncià el Che: "No hi ha que rebair l'art perquè arribi al poble, sinó que hi ha que elevar el nivell cultural del poble perquè arribi a l'art".

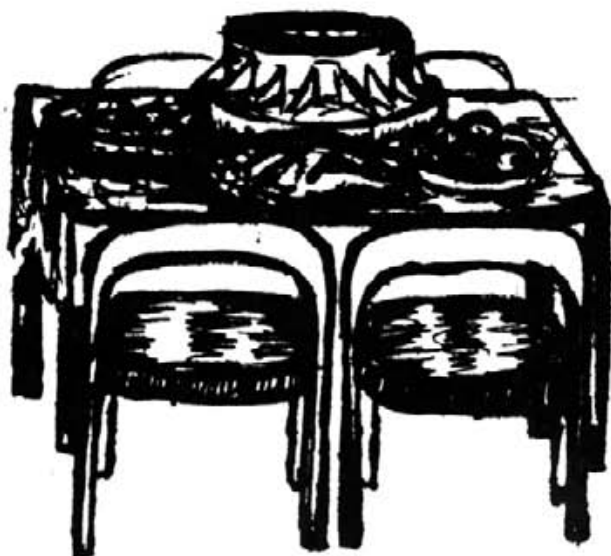
Pere Fons

LA TAULA

Tot hi cap a la taula.

A la taula s'hi menja, s'hi passen moments alegres, s'hi fan amistats, s'hi preparen plans, s'alaba i es critica. La taula pot esser un lloc d'acollida o un lloc de discriminació i un signe d'universalitat o un signe de racisme. La taula pot esser un cercle tancat on es troben els golafres que del seu ventre en fan un déu. A la taula, quan s'ha aconseguit un ambient caldejat per les copes i les mestrances o la droga, s'en ganya a l'innocent fent-li descobrir secrets, obligant-lo a firmar per robar-li la casa o la terra o el vot per al partit; o per divertir-se asquerosament, humiliant així la mateixa raça humana. La taula és un signe familiar a on pares i fills comparteixen l'alegria de viure junts. Es un lloc per fer amistats noves; per afegir relacions rompudes; per compartir amb tots els qui arriben lo poc o lo molt que hi hagi. Es un signe utòpic de la possibilitat d'una taula única per tots, d'on ningú agafi i retengui el que no necessiti, i a ningú li falti el pa del dia.

Pere Fons

cançons de segar i batre

Hem demanat a un grupet d'homes granats que ens contassin cançons de segar i batre del seu temps, i vet-ne aquí unes quantes:

L'any quaranta mos va entrar una trista primavera
no varen pelar cap era
ni parlaren de segar,
ni tampoc de formatjar
perquè es bestia mort era.

S'al.lota s'ha fet un tall
i un que en tenia són dos
d'un n'està dificultós
i de s'altre no en curarà mai.

Saps que en va dir l'amo en pebre
que em va mostrar de segar?
entre sa terra i sa mà,
sa falç sempre hi ha de cabre.

Sega, sega punyamera
ja dormiràs de gener
sa fam ha avorrit es bé
per sa seva calavera.

En haver acabat de segar
de sa falç faré gangalles,
ja m'han fuites ses rialles
i ses ganes de cantar.

Amb sa falç m'he fet un tall
dam un troç de sa gonella,
be va fer no segar ella,
i jo no n'hagués après mai.

En haver acabat de segar
tiraré sa falç a l'aire
i voldria li tocàs aire
a n'es qui la tocarà.

Es temps de segar ja ho duu
es tropellar i fer via,
si em vols banyar sa qamía
també la't banyaràs tú.
Jo tenc s'esquena que em renya
mumare que em fa de mal
i voldria esser es dogal
de ses mules de sa penya.

Noltros segadors som deu
que tots venim amb una ona
però menam Na Coloma
que no pot arribar a peu.

Per batre en el món no hi ha
com "egos" ben aferrades
que peguen unes potades
que s'era fan tremolar.

Muletes correu, cprreu
fareu sa palla menuda
que si la feis tòixarruda
l'any qui ve l'hi trobareu.

Saps que fa de bon estar
a s'ombra de sa figuera
jo hauré d'estar damunt s'era
amb sos dogals en sa mà.

els noms dels carrers

Plaça de JOSE ANTONIO
Plaça de "José Antonio"
Continuació.

- Plaça de la Constitució.- Nom que
perseverà des de la passada centúria
fent-ne poc cas dels canvis de Règim Po-
lítics- fins a l'any 1.936. Recordava
l'antiga Constitució espanyola d'abans de
la II República.

-Plaça de "José Antonio"

Es el nom actual de la Plaça des de
l'any 1.936.

A la Plaça s'hi troba S'Ajuntament.
-De quan data ?, segons diu es llibre del
P. Andreu: "En el segon deseni del segle
passat, el Decret d'extinció de senyories
determinà per a Vilafranca la constiyució
d'un Ajuntament de realengo.

Al principi, els caporals de Petra recla-
maren la total jurisdicció cívico-admi-
nistrativa, a semblança de l'eclesiàstica
que ja posseïen, sobre la sufragànea de
Vilafranca. Els vilafranquers però obtin-
gueren, ben aviat, una doble independèn-
cia ; completant-la l'any 1.913 amb la -
total independència eclesiàstica".

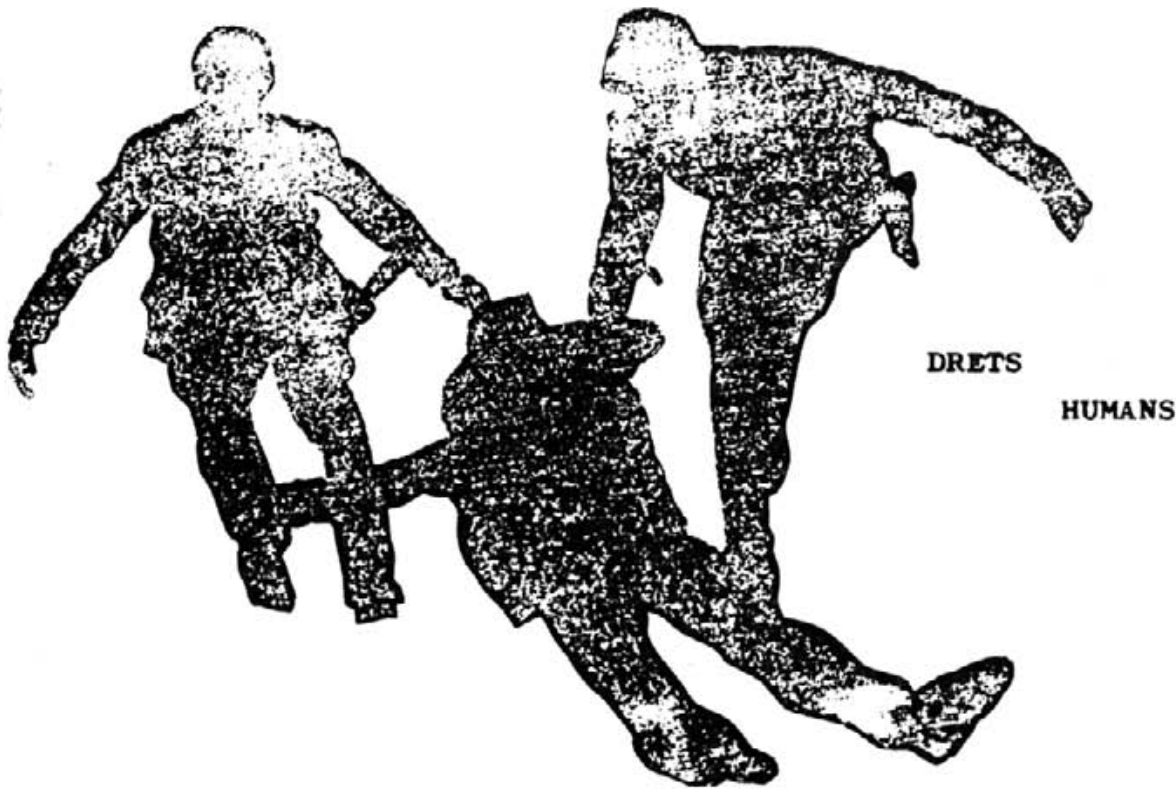
Sobre l'edifici de S'Ajuntament, el
que hi havia abans d'aquest, el Pare An-
dreu diu: "No ofereix res de particular.
Restaurada últimament s'esdevé un casal
modern i pulcre; suficient per l'adminis-
tració de la vila. Hi ha una bona sala de
sessions, una secretaria confortable i -
les convenientes dependències pròpies d'u-
na casa d'Ajuntament.

A la part alta se guarda l'arxiu Munici-
pal, és notable un atlas topogràfic-agro-
nòmic del Terme Municipal de Vilafranca"

De l'edifici actual podem dir que
es féu l'any 1.971, consta a baix d'una
sala de sessions, el Jutjat de Pau i Re-
captació Municipal. A la part de d'alt hi
ha l'Alcaldia, la Secretaria, Les Ofici-
nes i l'Arxiu.

oscar romero. solidaritat amb el salvador

L'Arquebisbe Romero, seguint les passes de Jesús de Natzaret, el més gran profeta del poble d'Israel, mai no donà una passa enrera. La voluntat de Déu al qual servia era la seva força. Com a profeta, en nom de Déu deslegitimà el capitalisme horriblement explotador de la suor i la sang del seu poble; i legitimà, en nom de Jesucrist, el projecte polític de les classes populars salvadorenques.

Complí amb la missió política del profeta: anuncià als pobres que Déu es posa al seu costat i que només admet els rics i poderosos que deixen de ser-ho per una conversió al servei del poble dels pobres.

Com succeí amb els profetes i amb Jesús de Natzaret, la classe dominant salvadorenca, calumnià l'arquebisbe, l'acusà de subversiu, de boig, de sonat. Els Estats Units protestaren contra una actuació que veien massa política i massa inclinada a declarar el dret del poble a la insurrecció.

El mataren, com a Jesús, per flastomar, no certament contra Déu sinó contra els ídols del capitalisme imperialista. El mataren per la seva pràctica subversiva, no certament contra l'orde just, sinó contra la injustícia que pretén mantenir captiva la veritat.

El mataren i continua ben vivent enmig del seu poble i a l'interior de tantíssimes col·lectivitats humanes que es senten empeses pel mateix esperit de lluita i defensa dels més pobres. -

LA BEATA 1981

Diumenge, dia 26 de juliol:

A les 10'30 Final d'es III Torneig de Tennis Banca March, primerament es farà sa final de consolació i llavors sa GRAN FINAL.

=====

Dijous dia 30 de juliol:

A les 6'30 de s'horabaixa, pel.lí-cula per als nins i majors.

Títol: "PRINCIPE Y MENDIGO"

Entrada gratuïta

A les 10 de la nit, conferència, per Llorenç Capellà, sobre "LA CULTURA DELS AJUNTAMENTS DE CARA AL POBLE".

=====

Divendres, 31 de juliol:

A les 5'30, passa-carrers per la Banda de Tambors i Cornetes; caparrots i dimonis.

A les 6 hores, corregudes a peu per als nins i nines, grans i "més grans"

A les 9 de la nit, inauguració de l'exposició de pintura.

A les 10 hores, inauguració de l'exposició de fotografia d'en Francesc de S'Estany, sobre fotos antigues d'es poble.

NOTA: Tot el que es recaptarà de sa venda de fotos es destinarà a una residència per vells.

A les 11 de la nit, representació de l'obra de Josep Me Tous i Maroto, "EL TIO DE L'HAVANA", en tres actes, pel Grup de teatre local "SA PAPARRA".

=====

Dissapte, dia 1 d'Agost

A les 9'30 d'es dematí, partit de futbol.

A les 10, moto-cross

A les 11, volei-vol

A les 3 de s'horabaixa, corregudes de bicicletes, en dos sectors.

I sector, per carretera:

Vilafranca-Felanitx-Manacor-Petra-Vilafranca-Sant Joan-Montufri-Porreres i Vilafranca.

II sector, circuit pels carrers de la vila.

Hi haurà carreres per alevins, infants, fèmines, cadets i aficionats.

A les 3'30, tirada de colomins.

A les 7'30, HOMENATGE A LA VELLESA.

A les 10 de la nit, passa-carrers i concert a càrrec de la Banda de Música "LA FILARMONICA" de Porreres

A les 12, focs artificials i traca.

A les 11, Berbena

Diumenge, dia 2 d'agost

A les 12 d'es dematí, vi espanyol, per a tot es veïnatge.

A les 5'30 de s'horabaixa, FUTBOL hi haurà dos partits.

A les 11 de la nit, Balls mallorquins a càrrec de l'agrupació local "AIRES VILAFRANQUINS",

A les 11'30, Berbena.

=====

Bones Festes!

EXCURSIONS

sa calobra andalusia

Dia 25 de juliol, Sant Jaume, hi haurà una excursió per a tothom a Sa Calobra.

Lloc de sortida: Davant es - Club Jovent Unit, a les 6,45 hores, direcció Palma, allà es collirà es tren fins a Sóller, per enllaçar amb es tren-via de cap a es Port de Sóller, i d'allà en barca fins a Sa Calobra.

Es preu serà de 750' - pessetes per persona, per més informació, adreçau-vos a Sebastià Sabater, i per apuntar-vos, també a Sebastià o a es Club Jovent Unit.

Heu de dur banyador, i qui vulgui dinar, convé que en dugui.

Hi ha temps per apuntar-s'hi fins dia 20 de juliol.

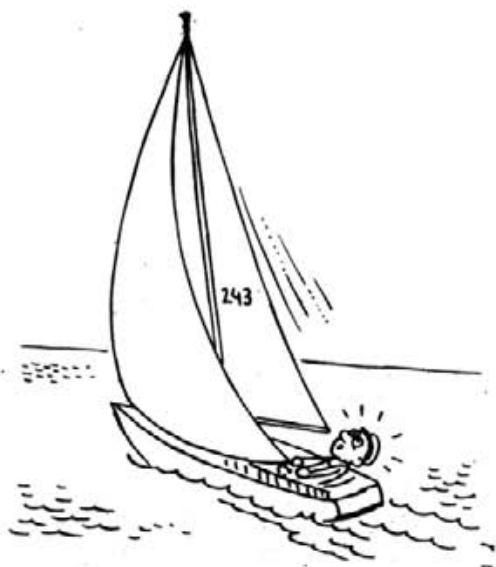
Sortida de Palma en avió de cap a Màlaga, des d'allà en autocar a Jerez de la Frontera, Càdiz, Sevilla, Huelva, Còrdova, Jaen, Granada, Guadix, Alcantarilla, Murcia, Alacant i Palma (en vaixell)

Duració: De dia 31 d'agost fins a dia 7 de setembre.

Preu: 20.000,- pessetes per persona- tot inclòs.

Informació: Pere de Sa Plaça, es Municipal. T. 56.01.37

NOTA: Només es poden apuntar fins el 16 d'agost, si aquest dia no hi ha de 25 a 30 passatgers, no es podrà duu a terme s'excursió.

CEUTA

Itinerari: Palma-Ceuta, passant per Màlaga, Torremolinos- Cartagena- Sierra Nevada i Granada. De dia 7 a dia 10 d'agost.

Preu: 16.700,- pessetes per persona.

Per informar-se adreçau-vos a Na Maciana Estamborera o a Na Maria d'En Paco Cristià.

FI DE CURS

Al poble de Vilafranca, en mas sa, s'ha donat cita a l'escola, ha sigut un capvespre agradable.

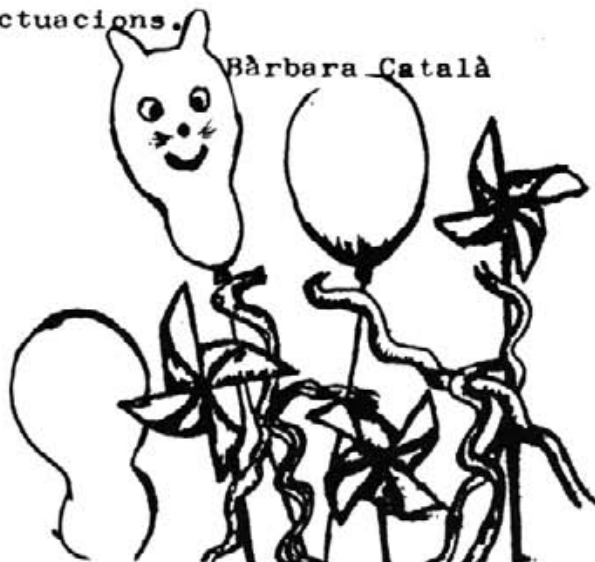
La associació de pares hem sentit la vila aprop, no tenim més - que estar agraïts a tots, perquè ha estat tot el poble el que hi ha assistit, al.lots, joves, gent gran, en fi, tots, hem pegut presenciar i aplaudir l'actuació dels Grups que hi han pres part, i que són: Els Valldemossa, Aires Vilafranquins pallassos i En Tomeu Penya.

També volem fer extensiu s'agraïment a les famílies que amb les seves aportacions han fet possible un sabró berenar amb entrepans, coques, sangria... per a tothom.

Agraïm igualment als mestres el seu interès per ensenyar i educar als infants. Amb una petita placa se'ls hi ha volgut reconèixer la seva labor.

Esperam que l'any qui ve els alumnes perticipin més amb les seves actuacions.

Barbara Català

SALM

Ofu-me tots els pobles
Escolteu, tots vesaitrés habitants
del món, plebeus i nobles,
els proletaris i els milionaris
totes les classes socials
Parlaré amb proverbis
i sàvies paraules
"Per què temeré jo les persecucions d'aquells que posen la seva confiança en un Banc i la seva seguretat en una Pòlissa d'Assurances?"

La vida no pot comprar-se amb un xec, les seves Accions són molt altes, no poden pagar-se amb diners
Viure sempre i no veure mai el sepulcre: ningú no pot comprar aquesta Pòlissa!

Ernesto Cardenal

notícies fresques

ES III TORNEIG TENIS BANCA MARCH, ja està en marxa, ses llistes ja es tan fetes, es sorteig s'ha realitzat, en fi que va vent en popa, sols falta saber qui serà es guanyador, Sa final serà es diumenge abans de la Beata.

-+--+--+--

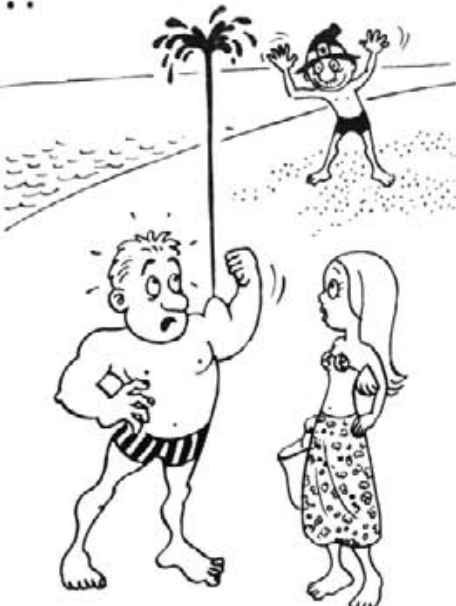
ELS QUE durant s'estiu tenguin porcs dins el poble, és convenient que no els tenguin massa enmig, perquè el perfum pot ofendre els veïns.

-+--+--+--

ENS HAN dit que es prepara un sopar per als fadrins i fadrines de trenta anys fins a cent.

-+--+--+--

JA HA arribat s'estiu, fa calor, és temps de vacances, hora de anar a la platja, en fi moment de descansar ...

... i nosaltres els que feim aquest

Imprimeix Apòstol y Civilizador, PETRA

també farem una mica d'aturada, el proper mes de juliol NO ES PUBLICARA, es a dir que ara fins al mes d'agost, ah! que passeu un bon estiu.

-+--+--+--

NAIXEMENTS; s'han vist alegrats amb el creixement familiar les següents llars:

N'Antoni Sansó i N'Antònia Florit amb el seu fill Antoni.

En Bartomeu Mayol i N'Antònia Ros selló amb el su fill Andreu

En Jaume Estrany i Na Bàrbara Mayol amb la seva filla Maria Francisca.

DEFUNCIONS.- Han passat a millor vida:

Margalida Barceló Sansó
Catalina Barceló Català.

MATRIMONIS:

En Joan Bauzà Nicolau amb Na Maria Antònia Bauzà.

-+--+--+--

S'ESTAN fent els darrers preparatius perquè l'acampada d'estiu per als al.lots sigui un éxit. Ja es pot dir que el contingent ja és complert.

-+--+--+--

VACUNACIO antirràbica de cans, durant tot es mes de juliol, es dilluns i dijous de les 7 a les 9 de s'horabaixa, en es "matadero".

-+--+--+--